

VENDIM
Nr. 16, datë 19.4.2013

NË EMËR TË REPUBLIKËS SË SHQIPËRISË

Gjykata Kushtetuese e Republikës së Shqipërisë, e përbërë nga:

Bashkim Dedja	Kryetar	i	Gjykatës Kushtetuese
Vladimir Kristo	Anëtar	i	“ “
Xhezair Zaganjori	Anëtar	i	“ “
Vitore Tusha	Anëtare	e	“ “
Sokol Berberi	Anëtar	i	“ “
Altina Xhoxhaj	Anëtare	e	“ “
Fatmir Hoxha	Anëtar	i	“ “
Admir Thanza	Anëtar	i	“ “

me sekretare Blerina Basha, në datën 30.10.2012, mori në shqyrtim në seancë gjyqësore me dyer të hapura çështjen nr. 35/10 Akti, që i përket:

KËRKUES: SHOQËRIA “Kla & Xhu” SHPK, përfaqësuar nga avokat Shpëtim Beqiraj dhe avokat Erind Merkuri, me autorizim.

SUBJEKT I INTERESUAR: Shoqëria “Alban Tirana Co” shpk, përfaqësuar nga avokat Kujtim Puto dhe avokat Sokol Lamaj, me prokurë të posaçme.

OBJEKTI: 1- Shfuqizimi, si i papajtueshëm me Kushtetutën dhe me Konventën Evropiane të të Drejtave të Njeriut, i vendimit nr. 00-2012-785, datë 5.4.2012 të Kolegjit Civil të Gjykatës së Lartë; vendimit nr. 1990, datë 4.10.2011 të Gjykatës së Apelit Tiranë dhe vendimit nr. 2, datë 5.1.2011 të Gjykatës së Rrethit Gjyqësor Tiranë.

2- Kthimi i çështjes për rigjykim në Gjykatën e Shkallës së Parë Tiranë.

3- Detyrimi i subjektit të interesuar, shoqëria “Alban Tirana Co” shpk, që të kthejë sendin e marrë në pronësi dhe ngarkimi i përmbaruesit privat, Besnik Bajraktari, për ekzekutimin e vendimit të Gjykatës Kushtetuese.

BAZA LIGJORE: Nenet 16/2, 42, 131/f dhe 134/g të Kushtetutës së Republikës së Shqipërisë; nenet 28, 29, 30, 45 dhe 77 të ligjit nr. 8577, datë 10.02.2000 “Për organizimin dhe funksionimin e Gjykatës Kushtetuese të Republikës së Shqipërisë”; Neni 6 i Konventës Evropiane për të Drejtat e Njeriut dhe neni 1 i Protokollit nr. 1 të kësaj konvente.

GJYKATA KUSHTETUESE,

pasi dëgjoi relatorin e çështjes Admir Thanza, përfaqësuesin e kërkuarit, i cili kërkoi pranimin e kërkesës, përfaqësuesin e subjektit të interesuar, i cili kërkoi rrëzimin e kërkesës, dhe pasi shqyrtoi çështjen në tërësi,

VËREN:

I

Rrethanat e çështjes

1. Mbështetur në aktet ndodhur në dosjen gjyqësore, rezulton se shoqëria “KLA & XHU” SHPK (kërkuari) dhe shoqëria “Alban Tirana Co” SHPK (subjekti i interesuar), në datën 26.06.2003, kanë lidhur përpara noterit një kontratë sipërmarrjeje, me nr. 3751 Rep. dhe nr. 892 Kol.

2. Duke konsideruar se kërkuari nuk kishte ekzekutuar detyrimet që buronin nga kjo kontratë, subjekti i interesuar i drejtohet Gjykatës së Rrethit Gjyqësor Tiranë me padi për të vendosur rreth pasojave të këtij mosekzekutimi.

3. Gjatë gjykimit, kërkuari ngriti një kundërpadi ndaj subjektit të interesuar.

4. Pasi shqyrtoi çështjen, Gjykata e Rrethit Gjyqësor Tiranë, me vendimin nr. 2, datë 5.1.2011, vendosi të pranojë pjesërisht padinë dhe të rrëzojë kundërpadinë.

5. Kundër këtij vendimi, si kërkuari ashtu edhe subjekti i interesuar, ushtruan të drejtën e ankimit pranë Gjykatës së Apelit Tiranë e cila, me vendimin nr. 1990, datë 4.10.2011, vendosi lënien në fuqi të tij.

6. Gjykata e Lartë, me vendimin nr. 436, datë 18.11.2011, vendosi të pezullojë ekzekutimin e vendimit nr. 2 të sipërpërmendur.

7. Kundër vendimeve të sipërcituara, kërkuesi i është drejtuar me rekurs Gjykatës së Lartë, Kolegji Civil i së cilës, në dhomën e këshillimit, me vendimin nr. 00-2012-785, datë 05.04.2012, vendosi mospranimin e tij për shkak se nuk përmban shkaqe nga ato që parashikon neni 472 i Kodit të Procedurës Civile.

8. Kërkuesi i është drejtuar Gjykatës Kushtetuese duke kërkuar fillimisht, ndër të tjera, pezullimin e ekzekutimit të vendimit nr. 2, datë 05.01.2011 të Gjykatës së Rrethit Gjyqësor Tiranë. Më pas, gjatë gjykimit të çështjes kërkuesi u tërhoq me shkrim nga kjo kërkesë me arsyetimin se ky vendim ishte ekzekutuar plotësisht.

II

Pretendimet e palëve parashtruar Gjykatës Kushtetuese

9. ***Kërkuesi*** pretendon se vendimet objekt të kërkesës duhet të shfuqizohen si të papajtueshme me Kushtetutën, për arsye se janë marrë si rrjedhojë e zhvillimit të një procesi jo të rregullt ligjor. Këtë pretendim kërkuesi e argumenton në mënyrë të përmbledhur si më poshtë:

9.1 ***Është shkelur parimi i disponibilitetit.*** Gjykata e Rrethit Gjyqësor Tiranë është shprehur tej kërtimeve që ka përcaktuar subjekti i interesuar në objektin e kërkesëpadisë si dhe ka ndryshuar bazën ligjore të padisë, pa pasur një kërkesë nga palët në proces.

9.2 ***Është cenuar parimi i barazisë së armëve.*** Gjykata e Rrethit Gjyqësor Tiranë i ka mohuar mundësinë kërkuetit për të marrë dhe paraqitur disa prova, me arsyetimin e gabuar se ato prova nuk ishin të nevojshme dhe kërkoheshin me qëllimin për të vonuar gjykimin. Gjithashtu, Gjykata e Rrethit Gjyqësor Tiranë nuk i ka dhënë përgjigje disa pretendimeve të kërkuetit që lidheshin me prova të paraqitura prej tij.

9.3 ***Gjykata e kanë mbështetur vendimin e tyre mbi prova të marra në mënyrë të paligjshme.*** Ekspertët, për të përcaktuar vlerën e objektit, janë bazuar në disa standarde dhe dokumente të cilat nuk janë administruar në dosjen gjyqësore si dhe janë bazuar në disa harta numerike të marra nga interneti, në kundërshtim me ligjin nr. 10273, datë 29.04.2010 “Për dokumentin elektronik”.

9.4 ***Është shkelur parimi i kontradiktoritetit dhe i të drejtës së mbrojtjes në gjykim.*** Subjekti i interesuar ka bërë kërtime të reja gjatë pretendimeve përfundimtare. Për shkak se ishte mbyllur hetimi gjyqësor, kërkuesi nuk mund të paraqiste prova apo argumente kundër kërtimeve të reja të subjektit të interesuar. Gjykata e Rrethit Gjyqësor Tiranë, mbas mbylljes së hetimit, duhej të jepte vendimin përfundimtar dhe nuk mund të bënte veprime të tjera procedurale. Në kundërshtim me nenin 309 të Kodit të Procedurës Civile, Gjykata e Rrethit Gjyqësor Tiranë ka vënë në themel të vendimit të saj të gjitha kërkitet e subjektit të interesuar, parashtruar në pretendimet përfundimtare. Në këtë mënyrë, gjykata është mbështetur mbi fakte që nuk janë paraqitur gjatë procesit gjyqësor.

9.5 ***Është cenuar e drejta për të marrë pjesë në gjykim.*** Gjykata e Rrethit Gjyqësor Tiranë nuk ka njoftuar kërkuetin për disa seanca gjyqësore. Ky veprim i ka mohuar kërkuetit mundësinë për të kundërshtuar vendimin e ndërmjetëm për shtimin e objektit të padisë. Gjithashtu, i ka mohuar mundësinë për të kundërshtuar përllogaritjen që gjykata i bëri vlerës së taksës gjyqësore e cila, si rregull, i ngarkohet humbësit të gjyqit. Më tej, mosnjoftimi i mohoi kërkuetit mundësinë për të kërkuar përjashtimin e trupit gjykues, pasi ky veprim mund të konsiderohet si një shfaqje njëanshmërie.

9.6 ***Është cenuar parimi i gjykimit nga një gjykatë e paanshme.*** Gjykata e Rrethit Gjyqësor Tiranë nuk ka pasqyruar togfjalëshin “në shumën 275 256 834 lekë” në objektin e padisë së paraqitur në vendimin e saj, edhe pse ky togfjalësh figuron në objektin e padisë së ngritur nga subjekti i interesuar. Gjithashtu, gjatë gjykimit, kjo gjykatë ka pranuar të gjithë kërkesat e subjektit të interesuar, madje duke shtyrë edhe tre herë shpalljen e vendimit vetëm për t’i dhënë mundësi subjektit të interesuar për të paguar diferencën e taksës gjyqësore. Ndërsa kërkuetit i ka mohuar marrjen e provave nga organet tatimore, ka mohuar mundësinë për të paraqitur provat e reja të kërkuara nga ekspertët në lidhje me kundërpadinë si dhe nuk ka kryer njoftimet për seancat.

9.7 ***Është cenuar standardi kushtetues sipas të cilit vendimet gjyqësore duhet të jenë të arsyetuara.*** Vendimi i Gjykatës së Rrethit Gjyqësor Tiranë përmban kontradikta të hapura. Gjykata e Rrethit Gjyqësor Tiranë dhe Gjykata e Apelit Tiranë nuk i kanë dhënë përgjigje disa pretendimeve të kërkuetit. Gjykata e Lartë ka mbajtur një qëndrim kontradiktor.

9.8 Gjykata e Lartë, nisur nga shkeljet e mësipërme duhej ta kalonte domosdoshmërisht çështjen për

shqyrtim në seancë dhe të mbante një qëndrim të shprehur rreth këtyre shkeljeve. Megjithatë, për shkak të natyrës së shkeljeve, çështja nevojitet të dërgohet për rigjykim pranë Gjykatës së Rrethit Gjyqësor Tiranë.

9.9 *Është cenuar parimi i pritshmërisë së ligjshme dhe barazisë në të drejta.* Barazia në të drejta, mes të tjerash, përcakton edhe detyrimin për vendimmarrje të njëjtë dhe të qëndrueshme në çështje të ngjashme nga gjykatat e zakonshme. Gjykatat, edhe pse kërkuesi i është referuar në kërkesë, nuk kanë respektuar vendimin unifikues nr. 9, datë 09.03.2006 të Kolegjeve të Bashkuara të Gjykatës së Lartë.

9.10 Zbatimi i vendimit nr. 2, datë 05.01.2011 të Gjykatës së Rrethit Gjyqësor Tiranë duhet pezulluar. Nëse ky vendim do të ekzekutohej, kthimi i palëve në gjendjen e mëparshme, në rast se Gjykata Kushtetuese do të shfuqizonte vendimet objekt kërkesë, do të bëhej praktikisht i pamundur.

10. **Subjekti i interesuar**, në seancë gjyqësore paraqiti prapësimet si më poshtë:

10.1 Nuk është cenuar parimi i disponibilitetit të padisë, pasi të gjitha kërkimet e pranuar nga gjykatat si dhe baza ligjore kanë qenë të parashikuara në objektin e padisë.

10.2 Nuk është cenuar parimi i barazisë së armëve, pasi gjykata nuk është e detyruar të pranojë çdo kërkesë që paraqesin palët për marrjen e provave nëse arsyetohet në mënyrë të mjaftueshme shkaqet e refuzimit të saj. Gjykatat nuk ishin të detyruara të trajtonin çdo pikë të argumenteve që parashtrojnë palët, pasi arsyetimi i vendimit varet nga natyra e çështjes dhe rrethanat e saj.

10.3 Është i pabazuar pretendimi i kërkuesit se gjykatat kanë mbështetur vendimet e tyre mbi prova të mbledhura në mënyrë të jashtëligjshme. Hartat janë përdorur për të përcaktuar vendndodhjen e objektit dhe nuk ka pasur asnjë kontestim nga palët mbi këtë përdorim. Këto harta nuk kanë influencuar zgjidhjen e çështjes dhe, për pasojë, nuk kanë rëndësi për këtë gjykim.

10.4 Pretendimi i kërkuesit për shkelje të parimit të kontradiktoritetit dhe të të drejtës së mbrojtjes në gjykim është i pabazuar, për shkak se nuk ka ndodhur asnjë ndryshim i objektit apo i shkakut ligjor të padisë.

10.5 Hetimi gjyqësor ishte i mbyllur dhe mosnjohimi i palëve për seancën e shpalljes së vendimit nuk përbën shkelje procedurale, sepse në rast mungese vendimi komunikohet nga gjykata. Rrjedhimisht, mungesa e kërkuesit nuk ka sjellë asnjë pasojë në shkeljen e të drejtave të tij në proces.

10.6 Nuk konstatohet asnjë njëanshmëri, në kuptimin objektiv, nga Gjykata e Rrethit Gjyqësor Tiranë. Pretendimi i kërkuesit për cenim të parimit të paanshmërisë i referohet mënyrës sesi është shkruar vendimi, çka është një çështje që ka të bëjë me bindjen e brendshme të gjykatës, pra lidhet me testin subjektiv të paanshmërisë. Në përputhje me jurisprudencën e Gjykatës Evropiane për të Drejtat e Njeriut (GJEDNJ), paanshmëria subjektive e gjyqtarit prezumohet deri sa të provohet e kundërta dhe në çështjen konkrete nuk ka asnjë të dhënë që gjykata të ketë qenë e njëanshme në këtë aspekt.

10.7 Vendimi i Gjykatës së Rrethit Gjyqësor Tiranë i përmbush tërësisht kërkesat e një vendimi të arsyetuar, pasi gjykatat nuk kanë nevojë të japin përgjigje për çdo argument të parashtuar për sa kohë argumentet përcaktuese për zgjidhjen e çështjes janë trajtuar. Në përputhje me jurisprudencën e GJEDNJ-së një gjykatë apeli nuk nevojitet të arsyetojë në mënyrë të plotë vendimin e saj, pasi ajo mund të pajtohet me arsyetimin e gjykatës më të ulët duke e përfshirë këtë arsyetim në vendimin e saj.

10.8 Gjykata Kushtetuese ka një jurisprudencë të konsoliduar sipas së cilës verifikimi nëse rekursi i plotëson ose jo kushtet për shqyrtim është atribut i dhomës së këshillimit dhe, për pasojë, vendimmarrja e Gjykatës së Lartë nuk përbën shkelje të së drejtës së kërkuesit për akses në këtë gjykatë. Shkaqet e pezullimit të ekzekutimit të vendimit nga ana e Kolegjit Civil të Gjykatës së Lartë dhe shkaqet e mospranimit të rekursit nga po ky kolegji janë krejtësisht të ndryshme.

III

Vlerësimi i Gjykatës Kushtetuese

A. Mbi cenimin e parimit të barazisë së armëve

11. Kërkuesi pretendon se gjatë gjykimit të çështjes pranë Gjykatës së Rrethit Gjyqësor Tiranë është cenuar parimi i barazisë së armëve. Sipas tij, Gjykata e Rrethit Gjyqësor Tiranë nuk duhej të refuzonte kërkesën për të urdhëruar organet tatimore që t'i komunikojnë atij librat e shitjes dhe të blerjes të subjektit të interesuar. Më tej, kjo gjykatë duhej të shtynte seancën e datës 01.12.2010 në mënyrë që t'i mundësonte kërkuesit paraqitjen e disa provave. Po kështu, kjo gjykatë ka cenuar këtë parim edhe për shkak se nuk i ka dhënë përgjigje kërkuesit për disa pretendime që lidheshin me prova të paraqitura prej tij.

12. Gjykata rithekson se përpara se të shqyrtojë bazueshmërinë e pretendimit të kërkuesit, ajo duhet të vlerësojë paraprakisht nëse ai ka shteruar të gjitha mjetet juridike që kishte në dispozicion për mbrojtjen e të

drejtës së tij për proces të rregullt ligjor.

13. Në kuptim të nenit 131/f të Kushtetutës, shterimi i mjeteve të ankimit në gjykatat e zakonshme është një kusht, i cili bën të mundur juridiksionin kushtetues për shkelje të të drejtave themelore për një proces të rregullt. Në këtë mënyrë, ky rregull përbën një aspekt të rëndësishëm të parimit se procedura e zgjidhjes së ankesave individuale përpara Gjykatës Kushtetuese është plotësuese (subsidiare) e gjykimit në gjykatat e zakonshme lidhur me mbrojtjen e të drejtave kushtetuese (parimi i subsidiaritetit). Shterimi, nënkupton që kërkuesi duhet t'i shfrytëzojë në shkallët e sistemit gjyqësor të gjitha mjetet e lejueshme dhe mundësitë procedurale për vendosjen në vend të të drejtave të pretenduara. Mjetet ligjore shterojnë kur, në varësi të rrethanave të çështjes, rregullat procedurale nuk parashikojnë mjete të tjera ankimi (*vendimi i Gjykatës Kushtetuese nr. 17, datë 18.07.2005*).

14. Gjykata Kushtetuese, në jurisprudencën e saj, ka vlerësuar se shterimi i mjeteve juridike nënkupton që ankuesi duhet të shfrytëzojë në rrugë normale mjetet juridike, të cilat janë të përshtatshme, të disponueshme dhe efikase për një çështje konkrete (*vendimet nr.6, datë 31.03.2006 dhe nr.27, datë 20.06.2007 të Gjykatës Kushtetuese*). Shterimi i mjeteve të ankimit është trajtuar edhe nga jurisprudenca e GJEDNJ-së, e cila në çështjen “Qufaj kundër Shqipërisë” është shprehur se ankuesit duhet të përdorin mjetet ligjore që, sipas sistemit juridik të brendshëm, janë zakonisht në dispozicion të palëve dhe të mjaftueshme për të vënë në vend të drejtat e shkelura.

15. Shterimi i mjeteve është parakusht që duhet përmbushur nga ankuesi i cili, para se t'i drejtohet Gjykatës Kushtetuese, duhet të vërtetojë se ka përdorur të gjitha mjetet ligjore të njohura nga ligji dhe të mjaftueshme për të rivendosur të drejtat e shkelura.

16. Gjykata vëren se në zbatim të paragrafit të dytë të nenit 465 të Kodit të Procedurës Civile, Gjykata e Apelit, më kërkesë të palëve ose kryesisht, mund të përsërisë pjesërisht ose tërësisht hetimin gjyqësor si dhe mund të marrë prova të reja. Mbështetur në procesverbalet e seancave gjyqësore të gjykimit të çështjes pranë Gjykatës së Apelit Tiranë (datë 13.09.2011 dhe datë 04.10.2011) Gjykata Kushtetuese vëren se kërkuesi nuk ka ushtruar të drejtën që i njihej nga neni 465 i Kodit të Procedurës Civile për të kërkuar ripërsëritjen e hetimit gjyqësor ose administrimin e ndonjë prove të re.

17. Në këto kushte, Gjykata vlerëson se kërkuesi nuk legjitimohet në paraqitjen e pretendimit rreth cenimit të parimit të barazisë së armëve si rezultat i mohimit nga Gjykata e Rrethit Gjyqësor Tiranë të mundësisë së marrjes apo paraqitjes së provave, pasi ai nuk ka shteruar mjetet që kishte në dispozicion për mbrojtjen e tij.

18. Më tej, Gjykata vlerëson se pretendimi i kërkuesit, sipas të cilit është cenuar parimi i barazisë së armëve për shkak se nuk i është dhënë përgjigje disa pretendimeve të tij, është i pabazuar prandaj duhet rrëzuar.

19. Gjykata Kushtetuese ka theksuar dhe më parë në jurisprudencën e saj se gjykatat nuk janë të detyruara t'i japin përgjigje çdo pretendimi të parashtruar nga palët, pasi arsyetimi i vendimit varet nga natyra e çështjes dhe nga rrethanat e saj (*shih vendimin nr.23, datë 04.11.2008 dhe vendimin nr.35, datë 25.07.2011 të Gjykatës Kushtetuese*).

20. Gjykata vlerëson se në vendimin objekt kërkesë të Gjykatës së Rrethit Gjyqësor Tiranë janë parashtruar argumentet përcaktuese për zgjidhjen e çështjes dhe janë shpjeguar mjaftueshëm arsyet e themelit të dhënies së vendimit, duke iu referuar fakteve për të cilat është zhvilluar procesi, ligjeve të zbatueshme dhe kërkesave të ndryshme të subjekteve në gjykim.

21. Për arsyet e mësipërme, Gjykata vlerëson se ky pretendim i kërkuesit duhet rrëzuar.

B. Mbi pretendimin për mbledhjen e provave në mënyrë të jashtëligjshme

22. Kërkuesi pretendon se gjatë gjykimit të çështjes pranë Gjykatës së Rrethit Gjyqësor Tiranë është zhvilluar një proces i parregullt ligjor për shkak se ekspertët, në hartimin e aktit të ekspertimit, janë bazuar në disa standarde dhe dokumente të cilat nuk janë administruar gjatë procesit gjyqësor si dhe në disa harta numerike të marra nga interneti në kundërshtim me ligjin nr. 10273, datë 29.04.2010 “Për dokumentin elektronik”.

23. Gjykatat e juridiksionit të zakonshëm, në përputhje me parashikimet e Kodit të Procedurës Civile, lejojnë marrjen e provave dhe bëjnë çmuarjen e tyre. Gjykata Kushtetuese, në vendimmarrjen e saj është shprehur se ky funksion është atribut i gjykatave të juridiksionit të zakonshëm, i cili nuk përbën objekt kontrolli për Gjykatën Kushtetuese (*shih vendimin nr. 23, datë 17.05.2010 të Gjykatës Kushtetuese*). Kjo e fundit mund dhe duhet të investohet kur ndaj një procesi gjyqësor ka pretendime për rrugët dhe mënyrën e

marrjes së provave dhe të fiksimit të tyre, por jo për mënyrën e vlerësimit të tyre (*shih vendimin nr.7, datë 27.04.2005 të Gjykatës Kushtetuese*).

24. Kërkuesi argumenton se ekspertët nuk duhej të mbështesnin ekspertimin e tyre mbi standarde ndërkombëtare të cilat nuk ishin administruar në cilësinë e provës.

25. Në përputhje me parashikimet e Kodit të Procedurës Civile gjykatat mund të thërrasin një ose më shumë ekspertë, kur për sqarimin e fakteve që kanë lidhje me mosmarrëveshjen në gjykim kërkohen njohuri të posaçme në fushat e shkencës ose teknikës. Në përfundim të detyrës, eksperti pasqyron arritjet e tij, së bashku me faktet mbi të cilat janë mbështetur këto arritje, në një akt ekspertimi që administrohet nga gjykata përkatëse në cilësinë e provës. Në çështjen konkrete, Gjykata vëren se provat e pretenduara nga kërkuesi si të pa administruara në dosjen gjyqësore, në fakt, janë administruar nëpërmjet aktit të ekspertimit.

26. Për pasojë, Gjykata vlerëson se pretendimi i kërkuesit në këtë drejtim është i pabazuar.

27. Në mbështetje të pretendimit të tij kërkuesi argumenton, gjithashtu, se ekspertët kanë përdorur harta numerike të marra nga interneti, në kundërshtim me dispozitat e ligjit nr. 10273, datë 29.04.2010 “Për dokumentin elektronik”.

28. Gjykata Kushtetuese e gjen këtë pretendim haptazi të pabazuar për shkak se, në aspektin procedural, akti i ekspertimit mban datën 01.10.2009. Rrjedhimisht, akti i ekspertimit rezulton se është paraqitur në gjykatë përpara se të hynte në fuqi ligji nr. 10273, datë 29.04.2010 “Për dokumentin elektronik”.

29. Për arsyet e mësipërme, Gjykata vlerëson se pretendimi i kërkuesit për mbledhjen e provave në mënyrë të jashtëligjshme, është i pabazuar dhe si i tillë duhet rrëzuar.

C. Mbi cenimin e parimit të kontradiktoritetit dhe të drejtës së mbrojtjes në gjykim

30. Kërkuesi pretendon se Gjykata e Rrethit Gjyqësor Tiranë, duke pranuar kërkimet e reja të paraqitura nga subjekti i interesuar në parashtrimet e tij përfundimtare, ka cenuar parimin e kontradiktoritetit, për shkak se i ka mohuar atij mundësinë për të kundërshtuar këto pretendime të reja. Sipas tij, në kundërshtim me nenin 309 të Kodit të Procedurës Civile, Gjykata e Rrethit Gjyqësor Tiranë ka vënë në themel të vendimit të saj të gjitha kërkimet e subjektit të interesuar parashtruar në pretendimet përfundimtare. Në këtë mënyrë gjykata është mbështetur mbi fakte që nuk janë paraqitur gjatë procesit gjyqësor.

31. Gjykata Kushtetuese ka tashmë një praktikë të konsoliduar sipas së cilës parimi i barazisë së armëve dhe kontradiktoritetit kërkon që në çështjet civile secilës palë në gjykim t’i jepet një mundësi e arsyeshme për të paraqitur pretendimet e veta sipas kushteve të cilat nuk e vendosin në dizavantazh ndaj kundërshtarit. Secila palë duhet të ketë mundësi që të komentojë mbi të gjitha provat ose parashtrimet e paraqitura, me qëllim që të ndikojë në vendimmarrjen e gjykatës (*shih vendimin e Gjykatës Kushtetuese nr. 34, datë 25.7.2011*).

32. Gjykata, nga shqyrtimi i akteve ndodhur në dosjen gjyqësore, vlerëson se ky parim nuk është cenuar nga Gjykata e Rrethit Gjyqësor Tiranë, e cila i ka krijuar të gjitha mundësitë kërkuesit për të paraqitur pretendime dhe prova apo për të kundërshtuar ato të palës tjetër.

33. Gjykata vëren se hetimi gjyqësor është mbyllur në seancën e datës 01.12.2010. Në atë datë Gjykata e Rrethit Gjyqësor Tiranë ka administruar provat dhe ka caktuar datën për paraqitjen e pretendimeve përfundimtare. Në seancën e datës 13.12.2010, rezulton se subjekti i interesuar ka lexuar pretendimet e tij përfundimtare dhe kërkuesi ka qenë prezent. Kërkuesi ka parashtruar me shkrim pretendimet e tij përfundimtare në seancën e datës 21.12.2010.

34. Gjykata vlerëson se meqenëse kërkuesi ka qenë prezent në seancën e datës 13.12.2010, ai kishte mundësi që të kundërshtonte pretendimet e reja të subjektit të interesuar në parashtrimet e tij përfundimtare që dorëzoi në seancën e datës 21.12.2010. Gjykata vëren se kërkuesi e ka përdorur këtë mundësi, pasi ai i ka kundërshtuar këto pretendime të reja (faqet 599-600 të vëllimit I të dosjes gjyqësore). Kërkuesi nuk rezulton të ketë kërkuar riçeljen e hetimit gjyqësor me qëllim paraqitjen e ndonjë prove të re.

35. Më tej, Gjykata vëren se kërkuesi ka pasur mundësinë për të kërkuar që Gjykata e Apelit Tiranë të korrigjojë këto shkelje të pretenduara prej tij. Në përputhje me nenin 465 të Kodit të Procedurës Civile, gjatë gjykimit të çështjes, gjykata e apelit mund të përsërisë tërësisht apo pjesërisht hetimin gjyqësor. Në zbatim të kësaj dispozite, kërkuesi edhe përpara Gjykatës së Apelit Tiranë gëzonte të drejtën për të kundërshtuar pretendimet e subjektit të interesuar, apo për të paraqitur prova të reja.

36. Në këto kushte, Gjykata vlerëson se nuk është cenuar parimi i kontradiktoritetit, pasi kërkuesi ka

pasur mundësinë për të kundërshtuar pretendimet e subjektit të interesuar dhe e ka ushtruar këtë mundësi gjatë gjykimit të çështjes pranë Gjykatës së Rrethit Gjyqësor Tiranë. Për pasojë, ky pretendim është i pabazuar.

Ç. Mbi pretendimin e cenimit të së drejtës për të marrë pjesë në gjykim

37. Kërkuesi pretendon se Gjykata e Rrethit Tiranë nuk e ka njoftuar për seancat e datës 27.12.2010 dhe 05.01.2011, duke i mohuar kështu të drejtën për të marrë pjesë në gjykim.

38. Gjykata vlerëson se e drejta e palëve për të qenë të pranishme dhe për t'u mbrojtur në procesin gjyqësor janë aspekte të rëndësishme të procesit të rregullt, në kuptimin kushtetues. Kjo e drejtë i ngarkon autoritetet me detyrat që të njoftojnë, në kohë të mjaftueshme, palët dhe mbrojtësit e tyre për datën dhe vendin e mbajtjes së procedurave gjyqësore, për të kërkuar praninë e tyre dhe për të mos i përjashtuar ata padrejtësisht nga gjykimi. Kjo është tashmë një praktikë e njohur dhe e konsoliduar e Gjykatës Kushtetuese dhe e Gjykatës Evropiane të të Drejtave të Njeriut, sipas së cilës do të ishte pavlerë përshkrimi në detaje i garancive procedurale të palëve në proces në rast se atyre nuk do t'u sigurohej ajo që në fakt bën të mundur respektimin e këtyre të drejtave dhe që është pjesëmarrja në gjykim (*shih vendimin nr.42, datë 29.09.2011 të Gjykatës Kushtetuese*).

39. Mbështetur në aktet ndodhur në dosjen gjyqësore, rezulton se Gjykata e Rrethit Gjyqësor Tiranë, në zbatim të nenit 302 të Kodit të Procedurës Civile, në seancën e datës 01.12.2010, ka vendosur administrimin e provave dhe mbylljen e hetimit gjyqësor duke ftuar palët të paraqesin pretendimet e fundit. Kjo gjykatë, pasi ka dëgjuar pretendimet përfundimtare në seancat e datës 13.12.2010 (nga subjekti i interesuar) dhe 21.12.2010 (nga kërkuesi), në zbatim të nenit 305 të Kodit të Procedurës Civile, ka deklaruar tërheqjen e saj në dhomën e këshillimit për të dhënë vendimin përfundimtar. Pas kësaj tërheqjeje nuk është paraqitur asnjë provë e re apo zhvilluar ndonjë veprim gjyqësor, për shkak se palët nuk kanë ushtruar të drejtën e njohur nga neni 304 i Kodit të Procedurës Civile për të kërkuar çeljen e hetimit gjyqësor. Palët kanë qenë në pritje të vendimit për dhënien e të cilit janë zhvilluar seancat e datës 24.12.2010, 27.12.2010 dhe 05.01.2011. Kërkuesi rezulton se ka pasur dijeni për seancën e datës 24.12.2010 megjithatë ka zgjedhur, pa parashtruar ndonjë shkak ligjor, të mos paraqitet. Në këto kushte, përderisa në seancat e sipërcituara nuk është kryer asnjë veprim gjyqësor, pasi palët ishin vetëm në pritje të vendimit, Gjykata vlerëson se kërkuesit nuk i është cenuar e drejta për të marrë pjesë në gjykim.

40. Për sa më sipër, pretendimi i kërkuesit është i pabazuar dhe si i tillë duhet rrëzuar.

D. Mbi cenimin e të drejtës për t'u gjykuar nga një gjykatë e paanshme

41. Kërkuesi pretendon se Gjykata e Rrethit Gjyqësor Tiranë nuk mund të cilësohet si një gjykatë e paanshme, në kuptim të testit objektiv, pasi nuk ka pasqyruar togfjalëshin “në shumën 275 256 834 lekë” në objektin e padisë të paraqitur në vendimin e saj, edhe pse ky togfjalësh figuron në objektin e padisë siç është ngritur nga subjekti i interesuar. Gjithashtu, në mbështetje të këtij pretendimi kërkuesi argumenton se gjatë gjykimit ajo gjykatë ka pranuar të gjithë kërkesat e subjektit të interesuar madje duke shtyrë edhe tre herë shpalljen e vendimit vetëm për t'i dhënë mundësi subjektit të interesuar për të paguar diferencën e taksës gjyqësore. Ndërsa kërkuesit i ka mohuar marrjen e provave nga organet tatimore, ka mohuar mundësinë për të paraqitur provat e reja të kërkuara nga ekspertët në lidhje me kundërpadinë si dhe nuk ka kryer njoftimet për seancat.

42. Gjykata thekson, se është e një rëndësie themelore në një shoqëri demokratike që gjykatat të frymëzojnë besim tek publiku dhe, mbi të gjitha, tek palët në proces. Për këtë qëllim neni 42 i Kushtetutës kërkon që një gjykatë, e cila përfshihet në sferën e veprimit të tij, të jetë e paanshme. Një gjykatë duhet të jetë e paanshme jo vetëm formalisht, por edhe në mënyrë të shprehur. E drejta për t'u gjykuar përpara një gjykate kompetente, të pavarur dhe të paanshme, të caktuar me ligj, kërkon që drejtësia jo vetëm duhet të bëhet, por ajo, gjithashtu, duhet të shikohet që bëhet (*shih vendimin nr.38, datë 15.10.2007 të Gjykatës Kushtetuese*).

43. Me këtë rast, Gjykata përsërit se respektimi i parimit të paanshmërisë duhet të verifikohet, duke zbatuar testin objektiv me të cilin shqyrtohet, nëse gjyqtari ka ofruar garanci procedurale të mjaftueshme për të përjashtuar çdo dyshim legjitim të anshmërisë dhe testin subjektiv që ka të bëjë me verifikimin e bindjes ose të interesit personal të një gjyqtari në një çështje të caktuar (*shih vendimet: nr.7, datë 11.03.2008; nr.11, datë 02.04.2008; nr.23, datë 04.11.2008 të Gjykatës Kushtetuese*). Nga pikëpamja e testit objektiv të paanshmërisë, kur shqyrtohet nëse në një çështje të caktuar ekziston një arsye e ligjshme për të dyshuar se një gjyqtar nuk është i paanshëm, këndvështrimi i atyre që paraqesin këtë pretendim ka rëndësi, por vendimtar mbetet

përcaktimi nëse ky dyshim është objektivisht i justifikueshëm (*shih vendimin nr.10, datë 02.04.2009 të Gjykatës Kushtetuese*).

44. Gjykata Evropiane për të Drejtat e Njeriut ka pohuar se "... Gjykata ka evidentuar dallimin midis kriterit subjektiv, i cili në thelb kërkon të provuarit e faktit që bindja personale ose interesi i një gjyqtari kanë ndikuar në vendimin e gjykatës, dhe kriterit objektiv, i cili kërkon të provuarit nëse ai apo ajo ofruan garanci të mjaftueshme për të përjashtuar çdo dyshim të arsyeshëm", si dhe "... fakti i thjeshtë që gjyqtari ka marrë vendim, në vetvete nuk mjafton për të mbështetur dyshimet rreth paanshmërisë së tij. Ajo që ka rëndësi është qëllimi dhe natyra e veprimeve që kryen ai gjatë procesit gjyqësor" (*shih vendimin Gjonboçari kundër Shqipërisë, datë 31 mars 2005*).

45. Në përputhje me standardet e mësipërme Gjykata vlerëson se elementet e paraqitura nga kërkuesi, në mbështetje të pretendimit të tij, janë të pamjaftueshme për të krijuar dyshime të përligjura rreth paanshmërisë objektive të Gjykatës së Rrethit Gjyqësor Tiranë.

46. Gjykata vëren se kërkuesi në mbështetje të pretendimit të tij sjell argumente që i referohen shkeljeve të shqyrtuara më sipër nën dritën e standardeve të ndryshme të procesit të rregullt ligjor. Siç është theksuar gjatë shqyrtimit të këtyre pretendimeve, Gjykata Kushtetuese vlerëson se Gjykata e Rrethit Gjyqësor Tiranë nuk ka cenuar standardet kushtetuese të procesit të rregullt ligjor.

47. Në këto kushte, Gjykata vlerëson se pretendimi i kërkuesit është i pabazuar dhe duhet rrëzuar.

DH. Mbi cenimin e standardit kushtetues të arsytimit të vendimeve gjyqësore

48. Kërkuesi pretendon se vendimet objekt kërkese janë kontradiktore në përcaktimin e faktit se kur është vënë në shfrytëzim kompleksi turistik si dhe i kanë dhënë subjektit të interesuar edhe çmimin e kontratës, edhe kushtin penal ndërkohë që kjo gjë ndalohet shprehimisht nga neni 542 i Kodit Civil.

49. Gjithashtu, kërkuesi argumenton se vendimi përfundimtar i Gjykatës së Rrethit Gjyqësor Tiranë nuk është nënshkruar nga të gjithë anëtarët e trupit gjykues, por vetëm nga kryesuesja E. Ll.

50. Sipas kërkuesit, vendimet objekt kërkese kanë shkelur standardin kushtetues të arsytimit të vendimeve gjyqësore edhe për faktin se Gjykata e Rrethit Gjyqësor Tiranë dhe Gjykata e Apelit Tiranë nuk i kanë dhënë përgjigje disa pretendimeve të kërkuesit.

51. Në mbështetje të këtij pretendimi kërkuesi argumenton, po kështu, se Gjykata e Lartë ka mbajtur një qëndrim kontradiktor, pasi me vendimin nr. 436, datë 18.11.2011 ka vendosur pezullimin e zbatimit të vendimit të Gjykatës së Rrethit Gjyqësor Tiranë, ndërkohë që më pas ka vlerësuar se rekursi nuk përmbante asnjë nga shkaqet e parashikuara nga neni 472 i Kodit të Procedurës Civile.

52. Gjykata Kushtetuese ka vlerësuar në mënyrë të vazhdueshme se vendimi gjyqësor në çdo rast duhet të jetë logjik, i rregullt në formë dhe i qartë në përmbajtje. Në tërësinë e tij ai duhet konsideruar si një unitet, në të cilin pjesët përbërëse janë të lidhura ngushtësisht mes tyre. Ato duhet të jenë në shërbim dhe funksion të njëra-tjetrës. Argumentet e pjesës arsyetuese duhet të jenë të bazuara dhe të lidhura logjikisht, duke respektuar rregullat dhe ligjet e mendimit të drejtë. Ato duhet të formojnë një përmbajtje koherente brenda vendimit, i cili përjashton çdo kundërthënie apo kontradiksion të hapur ose të fshehtë. Këto argumente duhet të jenë gjithashtu të mjaftueshme për të mbështetur dhe pranuar pjesën urdhëruese. Konkluzionet e pjesës arsyetuese duhet të bazohen jo vetëm në aktet ligjore, por edhe në parimet dhe rregullat që karakterizojnë mendimin e shëndoshë e logjik. Një arsyetim i saktë i vendimit është një mënyrë e sigurt që gjeneron legjitimitet në sytë e të interesuarve. Ky efekt do të jetë akoma më i madh nëse palët do ta përjetojnë këtë vendim si pasojë normale e një procesi të rregullt, në të gjithë komponentët e tij.

53. Nga ana tjetër, pjesa urdhëruese e vendimit të gjykatës duhet të jetë rezultat i natyrshëm i përfundimeve të arritura në pjesën arsyetuese. Ajo është sintezë e këtyre përfundimeve dhe si e tillë, në asnjë rast, nuk mund të jetë në kundërshtim me to. Një vendim i plotë dhe i kuptueshëm pasohet logjikisht edhe me vetë forcimin e sistemit gjyqësor. Ai kontribuon në shprehjen dhe thellimin e vlerave shoqërore që transmetohen përmes normave ligjore.

54. Në përputhje me standardin e mësipërm, Gjykata vlerëson se vendimet objekt kërkese nuk përmbajnë kontradikta që do të mund t'i bënin këto vendime të paarsyetuara, në kuptimin kushtetues.

55. Konkretisht, Gjykata vëren se vendimi objekt kërkese i Gjykatës së Rrethit Gjyqësor Tiranë nuk është kontradiktor për sa i takon datës së vënies në shfrytëzim të kompleksit turistik. Mbështetur në këtë vendim, faqja 14, kjo gjykatë vetëm sa përmend provat, për periudhën nga viti 2005 e në vazhdim, në bazë të të cilave provohet se kompleksi është vënë në shfrytëzim të paktën nga ajo datë. Ndërsa në faqen 15 kjo gjykatë shprehet se kërkuesi shfrytëzon i vetëm kompleksin që nga viti 2003.

56. Gjykata vlerëson se nuk ka kontradiktë midis këtyre thënieve, pasi Gjykata e Rrethit Gjyqësor Tiranë është e qartë në vendimin e saj se kompleksi shfrytëzohet prej vitit 2003. Konstatimet e kësaj gjykate, të shprehura në faqen 14 të vendimit, se kompleksi është vënë në shfrytëzim të paktën që prej vitit 2005, janë një përfundim i ndërmjetëm rrjedhojë e analizës së provave të listuara në po atë faqe. Rrjedhimisht, vendimi objekt kërkesë i Gjykatës së Rrethit Gjyqësor Tiranë nuk është kontradiktor për sa i përket datës së vënies në shfrytëzim të kompleksit turistik.

57. Kërkuesi argumenton, gjithashtu, se vendimet objekt kërkesë janë të paarsyetuara për shkak se janë marrë në kundërshtim me dispozitat e nenit 542 të Kodit Civil. Në shqyrtimin e këtij pretendimi Gjykata vlerëson të nevojshme të përsërisë qëndrimin e saj konstant se, në kuadër të kontrollit që ajo ushtron në zbatim të nenit 131/f të Kushtetutës, çështjet e interpretimit të ligjit hyjnë në juridiksionin kushtetues vetëm nëse dhe për aq sa ky interpretim ka cenuar të drejtën për një proces të rregullt ligjor.

58. Në jurisprudencën e saj Gjykata Kushtetuese ka pranuar, në mënyrë të vazhdueshme, se ajo ndërhyr në ato raste kur, përmes veprimeve të tyre, gjykatat e zakonshme cenojnë të drejtën për një proces të rregullt ligjor. Në këto raste Gjykata nuk bën rivlerësimin e fakteve e rrethanave, por një vlerësim të natyrës kushtetuese, të dallueshëm nga ai i gjykatave të juridiksionit të zakonshëm. Gjykata e analizon ligjin, faktin dhe rrethanën përkatëse në atë dimension që ka ndikim mbi të drejtat dhe liritë e parashikuara nga neni 42 dhe 131, shkronja “f” e Kushtetutës, gjë e cila përbën juridiksionin e saj kushtetues. Detyra e Gjykatës nuk është zgjidhja e një mosmarrëveshjeje juridike për çështje fakti, por identifikimi i fakteve të natyrës kushtetuese, të cilat shërbejnë për realizimin e kompetencave të saj dhe përbëjnë elementin thelbësor në përcaktimin e autoritetit të një gjykimi kushtetues (*shih vendimin nr. 14, datë 3.6.2009 të Gjykatës Kushtetuese*).

59. Në përputhje me qëndrimin e mësipërm Gjykata vlerëson se në çështjen konkrete argumenti i kërkuesit i takon mirëfilli interpretimit dhe zbatimit të ligjit nga gjykatat e zakonshme të cilat, sipas tij, kanë shkelur nenin 542 të Kodit Civil. Rrjedhimisht, Gjykata vlerëson se kërkuesi nuk e ngre pretendimin e tij në nivel kushtetues.

60. Argumentin e kërkuesit se vendimi përfundimtar i Gjykatës së Rrethit Gjyqësor Tiranë nuk është nënshkruar nga të gjithë anëtarët e trupit gjykues, Gjykata e vlerëson haptazi të pabazuar. Gjykata vëren se në dosjen gjyqësore ndodhet një vendim, në shkronja korsive, i cili është i nënshkruar nga të tre anëtarët e trupit gjykues.

61. Më tej, të pabazuar Gjykata e gjen edhe pretendimin se vendimet objekt kërkesë janë të paarsyetuara për shkak se nuk i kanë dhënë përgjigje disa pretendimeve të kërkuesit.

62. Gjykata ka theksuar se edhe pse neni 142 i Kushtetutës i detyron gjykatat të arsyetojnë vendimet e tyre, kjo nuk mund të kuptohet sikur kërkohet një përgjigje e detajuar për çdo argument (*shih vendimin nr.23, datë 04.11.2008 dhe vendimin nr. 35, datë 25.07.2011 të Gjykatës Kushtetuese*).

63. Në rastin në shqyrtim, Gjykata vlerëson se gjykatat e juridiksionit të zakonshëm, në vendimin e tyre kanë arritur të shpjegojnë mjaftueshëm arsyet e themelit të dhënies së vendimit, duke iu referuar fakteve për të cilat është zhvilluar procesi, ligjeve të zbatueshme dhe kërkesave të ndryshme të subjekteve në gjykim, çka ka përmbushur përgjithësisht detyrimin për arsyetimin e vendimit gjyqësor, sanksionuar në nenin 142 të Kushtetutës.

64. Kërkuesi argumenton gjithashtu se Gjykata e Lartë ka mbajtur një qëndrim kontradiktor në gjykimin e çështjes, pasi edhe pse ka pezulluar ekzekutimin e vendimit gjyqësor të Gjykatës së Rrethit Gjyqësor Tiranë ka vlerësuar, në dhomë këshillimi, se rekursi nuk përmbante shkaqe nga ato që parashikon neni 472 i Kodit të Procedurës Civile.

65. Gjykata vlerëson se pezullimi i ekzekutimit të një vendimi gjyqësor nga Gjykata e Lartë, në zbatim të kompetencave që i njihen nga neni 479 i Kodit të Procedurës Civile, nuk presupozon asnjë vlerësim nga ajo gjykatë të themelit apo shkaqeve të rekursit, por vetëm të kushteve të parashikuara në atë dispozitë procedurale.

66. Vlerësimi dhe analiza nëse shkaqet e ngritura në rekurs janë në përputhje me kërkesat e ligjit bëhet nga Gjykata e Lartë, në dhomë këshillimi, e cila, në rast se krijon bindjen se shkaqet e ngritura në rekurs objektivisht nuk ekzistojnë në dosjen gjyqësore, ka në kompetencë të vendosë, në pajtim me kërkesat ligjore, mospranimin e çështjes për shqyrtim në seancë gjyqësore.

67. Rrjedhimisht, Gjykata vlerëson se nuk ka asnjë kontradiktë në qëndrimin e Gjykatës së Lartë dhe për këtë arsye pretendimi i kërkuesit, i mbështetur mbi këtë argument, është i pabazuar.

68. Për sa më sipër, Gjykata vlerëson se vendimet objekt kërkesë nuk janë marrë në cenim të

standardit kushtetues të arsyetimit të vendimeve gjyqësore dhe, për këtë arsye, pretendimi i kërkuarit është i pabazuar.

E. Mbi cenimin e parimit të sigurisë juridike

69. Kërkuari pretendon se gjykatat, duke mos respektuar vendimin unifikues nr. 9, datë 9.3.2006 të Kolegjeve të Bashkuara të Gjykatës së Lartë, kanë cenuar parimin e pritshmërisë së ligjshme dhe barazisë në të drejta.

70. Gjykata rithekson se interpretimi i ligjeve është kompetencë e gjykatave të juridiksionit të zakonshëm dhe sidomos e Gjykatës së Lartë. Në këtë kuptim Kushtetuta i ka dhënë Gjykatës së Lartë autoritetin të njësojë ose ndryshojë praktikën gjyqësore, pra të mbajë qëndrime në çështje të veçanta me qëllim unifikimin e vendimmarrjes së gjykatave të zakonshme. Ky funksion ushtrohet nga Gjykata e Lartë duke tërhequr për shqyrtim në Kolegjet e Bashkuara çështje të caktuara. Sa më sipër vjen si pasojë e pozicionit të saj si organi më i lartë i sistemit gjyqësor dhe lidhet me funksionin e përgjithshëm të saj për të siguruar uniformitetin e interpretimit të normave ligjore nga ana e gjyqtarëve të zakonshëm, përmes përcaktimit të linjave të interpretimit të cilave gjyqtarët duhet t'u përmbahen. Përfundimet në të cilat arrin Gjykata e Lartë nuk vlejnë vetëm për rastin konkret të zgjidhur prej saj, por për të gjitha rastet e ngjashme për gjykatat e tjera, ose vetë kolegjet e thjeshta të asaj gjykate. Barazia në të drejta, mes të tjerash, përcakton edhe detyrimin për vendimmarrje të njëjtë dhe të qëndrueshme në çështje të ngjashme nga gjykatat e zakonshme (*shih vendimin nr. 6, datë 17.02.2012 të Gjykatës Kushtetuese*).

71. Gjykata thekson se standardi i mësipërm nuk duhet kuptuar si një mënyrë që kjo Gjykatë të ndërhyjë në veprimtarinë dhe kompetencat e gjykatave të tjera. Veprimtaria gjyqësore konsiston në zbatimin e dispozitës ligjore (e hartuar përgjithësisht në terma të përgjithshëm dhe abstraktë) në një çështje specifike konkrete. Në ushtrimin e veprimtarisë së tyre gjyqësore gjykatat, në funksion të fakteve dhe çështjes konkrete, përcaktojnë nëse çështja që duhet të zgjidhin është e ngjashme me çështje të zgjidhura më parë nga Gjykata e Lartë nëpërmjet një vendimi unifikues.

72. Rrjedhimisht, Gjykata vlerëson se kërkuari, në të vërtetë, i kërkon që të verifikojë interpretimin e rrethanave dhe fakteve që gjykatat e tjera kanë bërë. Gjykata është shprehur dhe më sipër se nuk bën rivlerësimin e fakteve e rrethanave, por një vlerësim të natyrës kushtetuese, të dallueshëm nga ai i gjykatave të juridiksionit të zakonshëm. Gjykata e analizon ligjin, faktin dhe rrethanën përkatëse në atë dimension që ka ndikim mbi të drejtat dhe liritë e parashikuara nga neni 42 dhe 131, shkronja “f” e Kushtetutës, gjë e cila përbën juridiksionin e saj kushtetues.

73. Në çështjen konkrete, Gjykata vlerëson se pretendimi i kërkuarit i referohet rivlerësimit të fakteve dhe rrethanave të bëra nga gjykatat e zakonshme dhe si i tillë duhet rrëzuar.

Ë. Mbi cenimin e parimit të disponibilitetit të padisë

74. Kërkuari pretendon se Gjykata e Rrethit Gjyqësor Tiranë ka shkelur parimin e disponibilitetit, duke ndryshuar bazën ligjore të padisë pa pasur një kërkesë nga palët në proces si dhe duke u shprehur tej kërkimeve që ka përcaktuar subjekti i interesuar në tri pikat e para të objektit të kërkesëpadisë.

75. Parimi i disponibilitetit është një parim i rëndësishëm procedural civil i cili parashikohet në nenin 2 të Kodit të Procedurës Civile. Iniciativa për të filluar procesin i takon paditësit, sepse gjykata nuk procedon vetë dhe nuk merr në shqyrtim një mosmarrëveshje nëse këtë nuk e kërkon i interesuari - “Vetëm palët mund të vënë në lëvizje gjykatën për fillimin e një procesi gjyqësor, përveç kur ligji parashikon ndryshe” (neni 2 i Kodit të Procedurës Civile). Në çdo rast është pala që përcakton objektin e gjykimit, kështu që gjykata nuk mund të dalë jashtë objektit të padisë. Pra, në përputhje me nenin 6 të Kodit të Procedurës Civile “gjykata që gjykon mosmarrëveshjen duhet të shprehet mbi gjithçka që kërkohet dhe vetëm për atë që kërkohet” (*shih vendimin nr. 7, datë 09.03.2009 të Gjykatës Kushtetuese*).

76. E drejta për të disponuar mbi objektin e padisë është një e drejtë e paditësit, i cili e ushtron duke bërë ndryshimet, shtesat apo pakësimet e objektit të padisë sipas interesave të tij. Gjykata nuk mund të diktojë objektin e padisë dhe as të pengojë paditësin në ushtrimin e të drejtës për të disponuar mbi këtë objekt (*shih vendimin nr.6, datë 15.04.2005 të Gjykatës Kushtetuese*).

77. Pretendimet që kanë të bëjnë me shkeljen e parimit të disponibilitetit, janë trajtuar gjerësisht në jurisprudencën kushtetuese, si pjesë përbërëse e të drejtës për një proces të rregullt ligjor.

78. Parimi i disponibilitetit të padisë është analizuar bashkërisht dhe në funksion të standardeve të tjera kushtetuese. Konkretisht, Gjykata ka analizuar parimin e disponibilitetit të padisë nën dritën e barazisë së armëve në proces, të së drejtës për t'u dëgjuar dhe të së drejtës për t'u gjykuar nga një gjykatë e paanshme

(shih vendimet nr.6, datë 15.04.2005; nr. 31, datë 01.12.2005; nr. 20, datë 02.07.2003 të Gjykatës Kushtetuese). Gjithashtu, Gjykata ka analizuar këtë parim, nën dritën e të drejtës së aksesit në gjykatë, duke vlerësuar se një kërkues nuk legjitimohet *ratione personae* në ngritjen e pretendimit për cenim të parimit të disponibilitetit në rast se objekti i gjykimit përcaktohej nga një palë tjetër (shih vendimin nr. 7, datë 9.3.2009 të Gjykatës Kushtetuese).

79. Në përputhje me qëndrimin e saj konstant Gjykata vlerëson se pretendimi për cenim të parimit të disponibilitetit të padisë duhet të trajtohet nën dritën e pretendimeve që kërkuesi parashtroi më sipër për cenimin e standardeve të procesit të rregullt ligjor. Këto pretendime, siç u analizuan më parë, nuk rezultuan të bazuara. Rrjedhimisht, Gjykata vlerëson se edhe pretendimi për cenimin e parimit të disponibilitetit të padisë është i pabazuar dhe duhet rrëzuar.

F. Mbi pretendimet e tjera

80. Kërkuesi në pikën 3 të objektit të kërkesës i drejtohet Gjykatës me qëllim detyrimin e disa subjekteve për të kryer disa veprime të caktuara. Gjykata vëren se në kompetencat e parashikuara në nenin 132 të Kushtetutës ajo ka vetëm të drejtën e shfuqizimit të akteve që shqyrton.

81. Rrjedhimisht, Gjykata vlerëson se pika 3 e objektit të kërkesës nuk është në kompetencë të saj dhe, për këtë arsye, kërkuesi nuk legjitimohet në paraqitjen e saj.

82. Më tej, kërkuesi pretendon se Gjykata e Lartë duhej të kalonte çështjen për shqyrtim në seancë, në mënyrë që të mbante një qëndrim të shprehur rreth pretendimeve të ngritura në rekurs.

83. Gjykata Kushtetuese është shprehur në mënyrë konstante se është kompetencë e Kolegjit Civil (dhoma e këshillimit) të analizojë dhe vlerësojë nëse shkaqet e ngritura në rekurs janë në përputhje me kërkesat e ligjit. Në rast se Kolegji, në dhomën e këshillimit, krijon bindjen se shkaqet e ngritura në rekurs objektivisht nuk ekzistojnë në dosjen gjyqësore, atëherë është në kompetencën e tij të vendosë, në pajtim me kërkesat ligjore, mospranimin e çështjes për shqyrtim në seancë gjyqësore. Në përputhje me standardin e mësipërm, Gjykata vlerëson se pretendimi i kërkuesit është i pabazuar dhe duhet rrëzuar.

84. Për sa më sipër, Gjykata Kushtetuese vlerëson se pretendimet e kërkuesit rreth zhvillimit të një procesi të parregullt ligjor, nuk janë të bazuara.

PËR KËTO ARSYE,

Gjykata Kushtetuese e Republikës së Shqipërisë, në mbështetje të neneve 72 e vijues të ligjit nr. 8577, datë 10.2.2000 “Për organizimin dhe funksionimin e Gjykatës Kushtetuese të Republikës së Shqipërisë”, me shumicë votash,

VENDOSI:

- Rrëzimin e kërkesës.
- Ky vendim është përfundimtar, i formës së prerë dhe hyn në fuqi ditën e botimit në Fletoren Zyrtare.

Anëtarë pro: Bashkim Dedja (kryetar), Xhezair Zaganjori, Vladimir Kristo, Altina Xhoxhaj, Sokol Berberi, Vitore Tusha, Admir Thanza
Anëtar kundër: Fatmir Hoxha

MENDIM PAKICE

1. Për arsye se nuk ndaj të njëjtin qëndrim me shumicën, për sa i takon rrëzimit të kërkesës së paraqitur nga shoqëria “KLA & XHU” sh.p.k., e çmoj të rëndësishme të shprehem me mendim pakice. Në rastin konkret, kërkuesi ka pretenduar se Gjykata e Rrethit Gjyqësor Tiranë ka shkelur parimin e disponibilitetit të padisë, për shkak se është shprehur tej objektit të padisë. Shumica, nëpërmjet arsyetimit të saj, ka vlerësuar se pretendimi për cenim të parimit të disponibilitetit të padisë duhet të trajtohet nën dritën e pretendimeve të tjera të ngritura prej kërkuesit. Me fjalë të tjera, shumica vlerëson se parimi i disponibilitetit të padisë nuk ka një ekzistencë autonome si standard i procesit të rregullt ligjor, por duhet parë në funksion të standardeve të tjera të kësaj të drejte. Për pasojë, shumica ka vlerësuar se ky pretendim duhet rrëzuar.

2. Nuk pajtohem me këtë qëndrim të shumicës për arsyet që do të parashtroj më hollësisht në vijim.
3. Parimi i disponibilitetit është shqyrtuar dhe shtjelluar nga Gjykata Kushtetuese në disa vendime.
4. Kështu, në vendimin nr. 7, datë 09.03.2009, Gjykata është shprehur se pretendimet që kanë të bëjnë me shkeljen e parimit të disponibilitetit, janë trajtuar gjerësisht në jurisprudencën kushtetuese, si pjesë përbërëse e të drejtës për një proces të rregullt ligjor. Në gjykimet kushtetuese të kësaj natyre, kur janë konstatuar raste të tejkalimit nga ana e gjykatave të kërkesave të parashtruara në një padi, ato janë konsideruar nga Gjykata Kushtetuese si elemente thelbësore që cenojnë të drejtën për një proces të rregullt ligjor, në kuptim të nenit 42 të Kushtetutës së Republikës së Shqipërisë dhe të nenit 6 të Konventës Evropiane për të Drejtat e Njeriut.
5. Në analizë të trajtimit të parimit të disponibilitetit të padisë nga Gjykata Kushtetuese, arrihet në përfundimin, në mënyrë të përmblodhur, se ky parim përfshihet tek e drejta kushtetuese për proces të rregullt ligjor, se gjykatat nuk mund të mos shprehen për të gjithë objektin e padisë, por, gjithashtu, nuk mund të tejkalojnë as bazën juridike të padisë dhe as kufijtë e objektit të padisë. E drejta për të ndryshuar bazën ligjore apo objektin e padisë i takon vetëm palëve të cilat mund ta ushtrojnë në përputhje me rregullat procedurale në fuqi (neni 185 i Kodit të Procedurës Civile).
6. Duke zbatuar këto standarde, në çështjen konkrete rezulton se ka një ndryshim të vlerës së objektit të padisë.
7. Konkretisht, referuar dosjes gjyqësore (Vol I - fq. 1) vërej se subjekti i interesuar ka ngritur një padi me objekt: *“1- Detyrimin e të paditurës “Kla & Xhu” SHPK, të paguajë vlerën e punimeve të realizuara sipas kontratës nr. 3751 Rep. dhe nr. 892 Kol., datë 26.6.2003, në shumën 275.256.834 lekë.”*
8. Ky kërkim është përsëritur në fund të padisë (fq. 9 e dosjes gjyqësore) ku është kërkuar detyrimi i kërkuarit që të paguajë *“vlerën e punimeve të realizuara sipas kontratës nr. 3751 Rep. dhe nr. 892 Kol., datë 26.6.2003, në shumën 275.256.834 lekë.”* Gjithashtu, ky kërkim është përsëritur në shpjegimet e subjektit të interesuar (fq. 531 e dosjes gjyqësore). Po kështu, në aktin “kundërshtim i aktit të ekspertimit”, datë 9.6.2010, subjekti i interesuar pretendon (fq. 545 e dosjes gjyqësore) se vlera e punimeve e kryer prej tij është 274.475.370 lekë. Më tej, në kërkimet përfundimtare, subjekti i interesuar ka përsëritur (fq. 559 e dosjes gjyqësore) pikën e parë të objektit të padisë duke përfshirë togfjalëshin *“në shumën 275.256.834 lekë”*, por më tej (fq. 569 e dosjes gjyqësore) e ka cituar këtë pikë pa atë togfjalësh. Megjithatë, në kundërshtim me parashtrimet e mësipërme, subjekti i interesuar, në pretendimet e tij përfundimtare, është shprehur (fq. 565-567 të dosjes gjyqësore) se kërkon kalimin në pronësi të ½-ës së kompleksit turistik si çmim i kontratës dhe jo shumën 275.256.834 lekë.
9. Referuar vendimit nr. 2, datë 05.01.2011 të Gjykatës së Rrethit Gjyqësor Tiranë (fq. 1), vërej se objekti i padisë në këtë vendim paraqitet me mangësi në pikën e parë, konkretisht nuk janë pasqyruar fjalët *“në shumën 275.256.834 lekë”*. Kjo mangësi është ripërsëritur në vendim (fq. 3 dhe 23, paragrafi i fundit) dhe është vënë në themel të arsyetimit të kësaj gjykate për të dhënë në natyrë ½-ën e kompleksit turistik (shih veçanërisht fq. 18 dhe 24, paragrafi i parë dhe i dytë i vendimit). Gjykata e Apelit Tiranë ka ndjekur të njëjtin arsyetim, duke pasqyruar objektin e padisë të paplotë (fq. 34 e vendimit) dhe duke e vendosur këtë mangësi në themel të rrëzimit të pretendimit të kërkuarit për cenim të parimit të disponibilitetit (fq. 35 e vendimit).
10. Nga aktet ndodhur në dosje: procesverbali i seancës së datës 19.05.2010 (fq. 499 dhe 500 të Vol. I të dosjes gjyqësore), fletëthirrja e datës 19.05.2010 (fq. 367 e Vol. I të dosjes gjyqësore), rezulton se Gjykatës së Rrethit Gjyqësor Tiranë i është paraqitur, nga subjekti i interesuar, një kërkesë për shtim objekti të padisë, nga e cila është hequr dorë në seancën e datës 09.06.2010.
11. Mbështetur në procesverbalet e seancave dhe në materialet e dosjes gjyqësore, rezulton se subjekti i interesuar nuk ka paraqitur në asnjë moment kërkesë për ndryshim të objektit të padisë, veçanërisht duke kërkuar heqjen e fjalëve *“në shumën 275.256.834 lekë”* nga kërkitimi i parë i objektit të padisë.
12. Përcaktimi i kësaj shume kufizonte vendimmarrjen e gjykatave të cilat, nëse pranonin këtë kërkim për pagimin e punimeve sipas kontratës së sipërmarrjes, nuk mund të jepnin më shumë se vlera e mësipërme (275.256.834 lekë).
13. Për këtë arsye, edhe nëse çmimi i kontratës së sipërmarrjes ishte ½ e kompleksit dhe kjo ½ ishte në vlerë më e madhe se kërkitimi i subjektit të interesuar, atëherë gjykatat mund të jepnin maksimalisht vlerën e kërkuar në padi (pra 275.256.834 lekë). Subjekti i interesuar, për shkak se në cilësinë e paditësit duhej të parapaguante taksën gjyqësore, kishte një arsye shumë të fortë për të kërkuar pagimin e vetëm të shumës 275.256.834 lekë në vend të ½-ës së kompleksit. Duke kërkuar vetëm këtë shumë ai mund të ngrinte padi duke

paguar një taksë gjyqësore më të vogël. Në këtë mënyrë paditësi minimizonte humbjet në rast rrëzimi të padisë, pasi kjo taksë e parapaguar nuk do të rikthehej. Pra, vlera e përcaktuar në pikën e parë të objektit përbën një tavan ose kufi maksimal, i cili nuk mund të tejkalohet edhe në rast se pala kishte të drejtë të kërkonte një vlerë më të madhe.

14. Gjatë procesit, nën 185 i Kodit të Procedurës Civile i njeh mundësinë palës paditëse që të saktësojë apo ndryshojë objektin e padisë, por gjithmonë duke respektuar disa kërkesa procedurale, veçanërisht detyrimin që ky ndryshim të bëhet vetëm gjatë hetimit gjyqësor. Nëse ndryshimi bëhet jashtë këtij parashikimi, atëherë ai nuk mund të prodhojë efekte juridike pasi nuk është i vlefshëm.

15. Mbështetur në dosjen gjyqësore (cituar më sipër) vërej se nuk ka asnjë provë apo pretendim që pika 1 e objektit të padisë të jetë ndryshuar në përputhje me dispozitat përkatëse ligjore. Për këtë arsye, vlerësoj se gjykatat, duke dhënë në natyrë ½-ën e kompleksit, kanë disponuar *ultra petita*, duke shkelur kështu parimin kushtetues të disponibilitetit të padisë.

16. Më tej, mbështetur në dosjen gjyqësore, vërej se subjekti i interesuar ka paraqitur, vetëm në parashtrimet përfundimtare, argumentin (fq. 567 e dosjes gjyqësore) se midis tij dhe kërkuarit është krijuar një shoqëri e thjeshtë në kuptimin e Kodit Civil.

17. Vlerësoj se ngritja e një pretendimi të një natyre krejt tjetër (ortakë të një shoqërie të thjeshtë) dhe krejtësisht të ndryshëm nga shkaku ligjor që përbënte bazën mbi të cilën është ngritur padia (marrëdhënie kontraktuale sipërmarrjeje) duhej bërë në përputhje me parashikimet e nenit 185 të Kodit të Procedurës Civile, gjatë hetimit gjyqësor, dhe jo në parashtrimet përfundimtare. Parimi i disponibilitetit të padisë i jep të drejtën paditësit, subjektit të interesuar në çështjen konkrete, që të disponojë si të dojë me padinë, por duke respektuar kërkesat dhe procedurën e nenit 185 të Kodit të Procedurës Civile. Ndryshimi i shkaktuar ligjor, pa respektuar kërkesat e nenit 185 të Kodit të Procedurës Civile, nuk mund të prodhojë efekte dhe nuk mund të merret parasysh nga gjykata.

18. Vlerësoj se gjykatat, në këtë rast, duke u mbështetur mbi bazën ligjore të shoqërisë së thjeshtë që nuk ishte pasqyruar në padi, apo gjatë hetimit, kanë tejkaluar kufijtë e parimit *iura novit curia*. Ky parim, edhe nëse merret në kuptimin e tij më të gjerë përmbledhur në maksimumin latine *da mihi factum, dabo tibi ius* (më jepni faktet dhe do t'ju them ligjin) presupozon që gjykata i paraqet palëve ligjin që ajo mendon se është i zbatueshëm, duke u dhënë atyre mundësinë që të debatojnë rreth tij. Në të drejtën shqiptare ky kuptim kaq i zgjeruar i parimit *iura novit curia* nuk ka fuqi juridike, pasi, në përputhje me nenin 72, pika 4 të Kodit të Procedurës Civile, do të ishte i barabartë me dhënien e një mendimi, duke sjellë si pasojë detyrimin e gjyqtarit për t'u dorëhequr nga gjykimi. Vlerësoj se ky parim ka një kuptim të ngushtë duke u zbatuar vetëm në fusha të veçanta të së drejtës, siç është rasti i të drejtave themelore garantuar nga Kushtetuta dhe KEDNJ-ja, apo ligjeve të rendit publik (*ordre public*, përkufizuar si ligje që rregullojnë interesat themelore të shtetit dhe shoqërisë) që kanë një rëndësi të atillë që duhet të zbatohen edhe kryesisht nga gjykata. Në gjykimin e zakonshëm, jashtë parashikimeve të mësipërme, roli i gjykatës është i kufizuar, në përputhje edhe me parimin e disponibilitetit të padisë, vetëm në shqyrtimin dhe vlerësimin e fakteve dhe shkaqeve ligjore të paraqitura përpara saj, në përputhje me normat përkatëse procedurale.

19. Opinioni im mbështetet edhe në qëndrimin e shprehur nga Gjykata e Lartë në vendimin e saj unifikues nr. 9, datë 09.03.2006, sipas të cilit “Si përfundim, në kuptim të nenit 16 të Kodit të Procedurës Civile, cilësimi i saktë i fakteve dhe veprimeve (më saktë i ngjarjeve dhe veprimeve që përbëjnë fakte juridike), që lidhen me mosmarrëveshjen, bëhet nga gjykata që shqyrton çështjen, ndërsa përcaktimi i bazës juridike të padisë bëhet nga vetë paditësi që me paraqitjen e padisë, dhe është në disponimin e plotë të tij ta ndryshojë atë deri në përfundim të hetimit gjyqësor, duke i bërë kërkesë gjykatës në një formë të përshtatshme procedurale.

Në respekt të parimit të ruajtjes së paanësisë në gjykim, gjykata, e cila ka konkluduar në një cilësim juridik të fakteve të çështjes, të ndryshëm nga cilësimi që u ka bërë atyre paditësi nëpërmjet referencës në dispozitën përkatëse të ligjit material, nuk ka të drejtë të imponohet duke ndërhyrë e ndryshuar bazën juridike të padisë të përcaktuar nga paditësi. Në gjykimin civil gjykata nuk ka dhe nuk mund të ketë rol aktiv.

Në nenin 185 të Kodit të Procedurës Civile tërheq vëmendjen përdorimi i termit “shkaku ligjor i padisë”, krahas termit “objekti i padisë”.

Doktrina e së drejtës procedurale civile i ka definuar qartë këto dy elemente kryesore të një padie. Shkaku është arsyeja e kërimit gjyqësor, i cili ndahet në të drejtën dhe në një gjendje fakti që është kundër kësaj të drejte (causa pretendi), d.m.th. që e shkel, e cenon apo e mohon të drejtën subjektive të paditësit. Nga ana tjetër, objekti është ajo që kërkohet si efekt i padisë, d.m.th. zbatimi i ligjit dhe fitimi i asaj çfarë kërkohet e

që vjen si pasojë e zbatimit të ligjit (petitum).”

20. Rrjedhimisht, vlerësoj se gjykatat kanë shkelur parimin e disponibilitetit të padisë për shkak se janë mbështetur mbi një pretendim të ri të subjektit të interesuar, i cili nuk ishte parashtruar në formën e kërkuar.

21. Vlerësimi i shumicës se parimi i disponibilitetit të padisë nuk ka një ekzistencë autonome si standard i procesit të rregullt ligjor, por duhet parë në funksion të standardeve të tjera të kësaj të drejte është, në mendimin tim, i gabuar. Parimi i disponibilitetit të padisë është një standard më vete i procesit të rregullt ligjor i cili, si në rastin konkret, mund të sjellë pasoja shumë të rënda për një palë në proces.

22. Shqyrtimi i parimit të disponibilitetit të padisë vetëm në bashkim të standardeve të tjera të procesit të rregullt ligjor sjell, në praktikë, mungesën e efektivitetit të nenit 185 të Kodit të Procedurës Civile dhe, si në rastin konkret, një ngushtim në mbrojtjen e të drejtave themelore të individëve. Në mendimin tim ky qëndrim bie ndesh jo vetëm me evolucionin historik të të drejtave të njeriut, si të drejta fusha e të cilave është në zgjerim të përhershëm, por dhe me frymën e Kushtetutës e cila kërkon një mbrojtje sa më të gjerë të të drejtave themelore.

Anëtar: Fatmir Hoxha